

minus excludere eas condiciones quæ in omni promissione includuntur. Prima est, si in discursu anni probationis constiterit professionem talis personæ in tali religione non esse licitam, nec tutam in conscientia, nam votum solum obligare potest ad rem honestam. Non repugnat autem hujusmodi casus, potest enim per experientiam probationis intelligi talem personam esse inutilem tali religioni, et teneri ad declarandum aliquem defectum, quo intellecto indubitanter a religione expelletur. Item potest accidere ut, post experientiam, prudenter judicetur se non posse moraliter servare talem statum, quin sæpius graviter delinquat; ergo tunc tenebitur illum non profiteri. Adde præterea, etiamsi non judicet statum illum futurum sibi esse occasionem ruinæ, si moraliter et prudenter intelligat sibi non esse futurum medium ad majorem perfectionem acquirendam, sed potius obstaculum, id satis esse ut jam non obligetur tali voto, quia votum quodlibet est de meliori bono, et hoc præcipue est de via, et statu conducente ad majorem perfectionem; ergo si status non invenitur esse talis, non intelligitur promissa perseverantia in illo. Et confirmatur, nam cessante fine adæquato legis, cessat ejus obligatio; neque enim illius observantia jam Deo grata existeret. Præterea hic etiam applicandum est illud principium ex D. Thoma, et a nobis in superioribus explicatum, quoties post votum emissum aliqua difficultas vel occasio emergit, aut denuo cognoscitur, quæ jure merito impediret emissionem voti, si a principio existeret et cognosceretur, etiam impedire obligationem voti jam emissa; id est, si talis est conditio exorta, ut præexistens redderet votum vel vitiosum, vel inutile, vel minus gratum Deo; sic ergo, in præsentis casu, si post tale votum emissum similis conditio exorta sit circa perseverantiam in tali religione, sive denuo sit cognita, votum factum non obligabit. At vero si alia minor mutatio facta sit, quamvis observationem talis voti difficiliorem reddat, non poterit quis tuta conscientia propria auctoritate religionem dimittere, sed dispensatione indiget, ut docuit Navarr., cap. duodecimo, n. 46, qui in hoc sensu intelligendus videtur.

13. *Dubia in hac materia.* — *Assertio prima.* — *Assertio secunda.* — Hinc tamen statim insurgunt dubia, quæ in similibus casibus supra relata sunt, ad quid, scilicet, teneatur qui, habens tale votum, in religione non perseverat voluntarie, vel ab ea involuntarie eji-

citur ante professionem factam. Respondetur tamen primo, si voluntarie egreditur sine causa rationabili, quæ excuset a transgressionem voti, semper manere cum obligatione redeundi ad profitendum; hoc manifestum est, quia nec impletum fuit votum, neque alia via sublatum est. Secundo, si absque transgressionem voti ex aliqua legitima causa ex supra numeratis egressus est, et causa est perpetua, non tenetur amplius talem religionem ingredi. Hoc etiam est clarum, quia causa illa extinxit obligationem voti, quia materiam reddidit incapacem talis obligationis. Quod quidem maxime procedit, quando vel votum factum est principaliter de perseverando in tali monasterio, vel certe, si sit factum de religione sub communiori ratione, causa etiam est adæquata toti religioni, prout est objectum seu materia talis voti. At vero si causa non sit adæquata, sed propria hujus loci, vel hujus religionis, votum autem perseverandi in religione universaliter sit, tunc doctis Theologis visum est, non esse plene satisfactum tali voto, sed ad hoc manere obligationem ingrediendi alibi, ubi cesset illa causa, et ibi perseverandi. Quod sane videtur probabile, quia ille non vovit semel ingredi et probari, sed absolute, et in omni eventu possibili moraliter, perseverare in religione; ergo cum hoc adhuc sit moraliter possibile, semper manet obligatio, et illa inadæquata causa non excusat, nec etiam prior ingressus, quia non fuit illi principalis materia talis voti, sed professio ipsa. Quam vero hoc certum sit, statim dicam.

14. *Tertia assertio.* — Tertio, si exitus sit legitimus, non tamen ex causa perpetua, sed temporali, licet excuset a transgressionem voti, valde tamen dubium est an extinguat ejus obligationem, etiam respectu ejusdem loci, seu religionis, prout fuit adæquata materia talis voti. Exemplum est, si durante novitiatu parentes incidant in gravem necessitatem, propter quam obligetur novitius ad egrediendum, ut subveniat parentibus; vel ipsemet novitius incidat in gravem morbum, a quo nec perfecte sanari possit, nisi egrediatur, nec ad professionem admitti, nisi sanetur. In his enim et similibus casibus, justus est egressus; facile tamen possunt illæ causæ postea cessare, vel mortuis parentibus, vel recuperata sanitate; tenebitur ergo tunc talis persona ad religionem redire? Plane videtur teneri, quia causa illa, cum non fuerit perpetua, potuit quidem obligationem voti suspendere, non ta-

men vi sua extinguere, si non intervenit dispensatio. Item, quia si ante ingressum illa causa occurrisset, sine dubio tantum posset operari dilationem voti, non vero extinctionem; ergo idem est quamvis superveniat post ingressum ad habitum ante professionem, quia etiam tunc supervenit ante expletum votum. Ratio denique facta de causa inadæquata respectu loci habet locum in hac, quæ dici potest inadæquata respectu temporis, et ita idem videtur in utroque casu æque receptum.

15. *Oppositum tamen probabiliter sequi potest in praxi.* — Posset vero quispiam tentare ad asserendum oppositum, et excusandum votem ab hac onerosa obligatione, propterea quod, licet professionem principaliter voverit, non tamen ut obtinendam omnibus viis et modis, sed ordinaria via Ecclesiæ, scilicet, per unum ingressum, et unum annum probationis; et ideo cum jam illam viam inchoaverit, et per illum non steterit quominus illam compleverit, videtur jam satisfecisse voto, neque ex vi illius cogi posse ad ingrediendum iterum, annumque novitiatus iterum inchoandum, quia hoc est extraordinarium onus, ad quod non videtur se obligasse. In quo est satis magna differentia inter eum, qui ante vel post suspensionem habitus impeditus est per supervenientem causam temporalem ab observatione voti. Nec reputo considerationem hanc improbabilem. In praxi vero examinandam censeo intentionem voventis; quod si satis constiterit intentionem ejus talem fuisse, qualem in proxima ratione declaravi, sine dubio potest hæc sententia in praxi servari. Si autem de tali intentione voventis constare non potest, prior potius sententia sequenda est, quia cum in casu supponatur votum esse factum animo se obligandi ad perseverantiam, non obstantibus, sed superatis omnibus difficultatibus, quæ non reddant votum illicitum, vel inutile, aut moraliter impossibile, et hæc, de qua nunc agimus, tantum sit una ex prædictis difficultatibus, censenda est comprehensa sub illa intentione voventis, quamdiu oppositum non constiterit.

16. *Quarta assertio.* — Quarto, jam constat quid dicendum sit quando non ipse novitius voluntarie egreditur, sed involuntarie ejicitur; nam si propter causam perpetuam et adæquatam repellitur, extinguitur votum; sin autem, cessante causa, redibit obligatio cum limitatione proxime posita in superiori puncto. Unde si causa pendet ex voluntate ipsiusmet voventis, tenetur illam auferre si potest, et illam

ablatam esse religioni ostendere, ut iterum recipiatur et perpetuo retineatur; hoc enim semper tenetur procurare vovens quantum in ipso est, ad hoc enim tenetur vovens quamdiu obligatio voti non fuit extincta. Atque idem proportionaliter dicendum est, si causa perpetua sit, non tamen adæquata religioni promissæ; tunc enim procuranda erit religio, ubi talis causa impedimentum non sit. Et ita videntur sentire Doctores in priori sententia adducti.

CAPUT V.

UTRUM SIMPLEX VOTUM RELIGIONIS DIRIMAT SPONSALIA, ET IMPEDIAT MATRIMONIUM VEL USUM EJUS.

1. De aliis effectibus et obligationibus quæ ex hoc voto resultare possunt, satis ex præcedentibus sectionibus constare potest, adjunctis his quæ de voto in genere dicta sunt. De causis item necessariis ad valorem et perpetuitatem hujus voti, vel de modis quibus cessare aut auferri potest, vel de ejus reservatione, nihil etiam novi dicendum occurrit, sed omnia petenda sunt ex generali doctrina. Quia vero status religionis cum matrimonii statu quamdam repugnantiam habet, ideo de hac re nonnulla dicenda sunt, quarvis si considerentur ea, quæ de voto simplici castitatis in simili quæstione diximus, multa possint hic cum proportionem applicari. Potest ergo hoc votum fieri vel post matrimonium contractum et consummatum, vel post matrimonium ratum non consummatum, vel ante matrimonium ratum post sponsalia de futuro, vel ante utraque sponsalia ab homine omnino libero.

2. *Prima conclusio: votum religionis post matrimonium consummatum, obligat ad ingressum illius vel mortuo, vel consentiente conjuge.* — Dico ergo primo: votum religionis factum in statu matrimonii consummati solum obligat ad ingressum religionis post mortem conjugis, vel illo vivente de consensu ejus, jure ecclesiastico in aliis servato. Pars affirmans manifesta est, quia hoc votum obligat, quantum licite et sancte potest; ad hoc autem obligare potest, quia ille ætus optimus est, et nullum per se habet juridicum impedimentum; ergo. Quod si aliquis quærat an tale votum semper obliget ad illa duo simul, vel ad alterum, et ad quod determinatum, dicendum est hoc pendere ex intentione voventis; potuit enim solum religionem promittere pro tempore vi-

dituatis, si sibi eveniat, et si hoc tantum intendit cum vovit, non tenetur ingredi, vivente uxore, etiamsi ipsa maxime consentiat, quia nemo tenetur solvere debitum ante tempus in promissione assignatum, quia limitata causa limitatum parit effectum. At vero si intentio voventis fuit obligari etiam in presenti statu ad mutandum illum per religionis ingressum, si juxta formam juris conjux consentiat, tunc ad hoc statim tenebitur. Et nihilominus licet conjux neget consensum, obligatio ad religionem durabit usque ad mortem conjugis, ut si contingat, tunc executioni mandetur; quia per negationem consensus conjugis non est obligatio talis voti extincta, sed executio dilata; eo quod conditio illa solum fuerit apposta ut votum possit statim impleri, votum autem quod de se obligat ad statim, si tunc impleri non possit propter impedimentum, ablato impedimento, multo magis obligat. Hoc autem intelligendum est per se, et quantum est ex forma talis voti; nam ex voluntaria intentione voventis, etiam fieri potest ut solum velit obligari ad religionem, si statim conjux consenserit, ita ut si conditio non impleatur, votum extinguatur, neque ipse maneat semper obnoxius illi oneri et obligationi; hoc enim repugnantiam non habet, nec irrationabile est, et ideo ita discerni et distingui potest ex voluntate voventis; oportet autem intentionem illam esse satis expressam; nam si votum simpliciter fiat ingrediendi religionem, si conjux consenserit, et nulla limitatio adhibeatur, de se perpetuo obligat, et conditio illa impleta censetur, si conjux de medio sublatus fuerit, quia ejus consensus solum postulabatur quatenus necessarius erat, jam vero necessarius non est.

3. *Votum religionis etiam sine consensu conjugis, si vovens liber est a reddendo debito in perpetuum, obligat statim.* — Sed quid si tale votum fiat de sumenda statim religione etiam sine consensu conjugis? Respondeo: aut conjux ob adulterium alterius conjugis, et perpetuum divortium, liber est perpetuo ab obligatione reddendi debitum, et tunc votum obligat, quia est de re licita, et nullum habet impedimentum; vel obligatio matrimonii perdurat in sua vi, et tunc quoad hanc partem votum esset de re injusta, et ideo nullam induceret obligationem; et nihilominus, per se loquendo, tale votum inducit obligationem ad religionem, si conjux consentiat, quia utile per inutile non vitiatur, et votum factum de re honesta cum accidentario modo impossibile, ablata conditione, obligat ad substantiam

actus, ut in simili dixit Navar., c. 12, n. 43. Unde si conjux non consenserit, pro tunc quidem non obligabit tale votum, post mortem autem ejus obligabit; quia votum obligans, si conjux consentiat, obligat etiam illo mortuo, per se loquendo, ut dictum est. Item, quia qui vovit ingredi religionem repugnante conjuge, multo magis voluit ingredi, illo non impediendo vel resistente; post mortem autem nec resistit, nec impedit. Semper tamen habet locum limitatio illa: *Nisi alia fuerit intentio voventis*, quam hic etiam oportet esse satis claram et expressam, quia est multum alienum a forma et natura talis voti.

4. *Votum religionis etiam illicite non impletum non obligat ad servandam castitatem.* — Secunda pars negativa exclusive proposita clara est, tum quia materia illius voti tantum est religio futura, tempore, scilicet, habili, et in ipso voto, aut designato, aut comprehenso; ergo tale votum solum obligat in futurum modo declarato; in presenti vero solum obligat ad preparationem animæ per propositum ingrediendi religionem suo tempore, vel saltem non habendo contrarium propositum. Tum etiam quia votum religionis etiam illicite non impletum non obligat ad servandam castitatem, neque ad actiones proprias vitæ religiosæ; ergo multo minus obligabit hoc votum; ergo nihil aliud superest ad quod possit obligare. Unde fit ut habens tale votum possit licite non solum reddere, sed etiam petere debitum, quia non tenetur ad castitatem servandam. Sequitur etiam tale votum non posse ab alio conjuge auferri aut irritari, quia nullo modo est in præjudicium ejus, de quo latius in superioribus dictum est¹, et infra iterum dicemus.

5. *Secunda conclusio: votum religionis factum post matrimonium ratum, non consummatum, obligat absolute ad religionis ingressum.* — Dico secundo: votum religionis factum post matrimonium ratum non consummatum obligat absolute ad religionis ingressum, et consequenter ad abstinendum a prima copula, tam reddendo quam petendo debitum; nobiscum sentiunt Sanch., lib. 9 de Matr., disp. 35, n. 10; et Lessius, lib. 2, cap. 41, dub. 5, n. 47. Prima pars manifesta est, quia illud votum est validum, et non habet impedimentum; et ideo addidi particulam *absolute*, quia tunc non est necessarium expectare consensum alterius conjugis, quia intra tempus a jure præscrip-

¹ Lib. 6 de Voto, c. 4.

tum, uterque conjugum habet jus ingrediendi religionem, antequam matrimonium consummet, non expectato alterius consensu; sed illud votum obligat ad ingressum moraliter possibilem et licitum; ergo. Secunda vero pars probatur, quia, licet hoc votum per se non obliget ad castitatem, obligat tamen ad non contrahendum, vel non consummandum vinculum impediens observationem talis voti; consummando autem matrimonium, redditur persona impotens ad implendum votum; ergo agit contra talis voti obligationem. Et hinc facile probatur non solum esse illicitum petere (quod per se clarum est), sed etiam reddere consensum et cooperationem ad talem copulam, quia tunc non tenetur reddere, cum habeat jus abstinendi a copula, si velit, ut possit ingredi religionem; ergo tenetur non reddere cum habeat votum. Patet consequentia, quia tunc reddendo non excusatur propter jus alterius, unde proprie non est redditio debiti, sed cooperatio mere voluntaria; non ergo excusat a transgressione voti.

6. *Dubium in hac materia.* — Sed quid si alius petat debitum ex tunc dando facultatem, ut, non obstante consummatione matrimonii, possit ingredi religionem? Respondeo etiam sic non licere, quia evidenti periculo morali exponitur non implendi votum, quia poterit is, qui facultatem dedit, illam revocare, vel saltem nolle ad perpetuam continentiam obligari, et tunc alius non permittetur ab Ecclesia ingredi religionem. Addidi vero limitationem, ut hoc solum intelligatur quoad primum actum consummandi matrimonium, quia si semel consummetur, etiamsi in eo actu peccetur, postea non obligabit votum ullo modo ad continentiam, sed licebit non solum reddere, sed etiam petere. Ratio est, quia hoc votum per se non obligat ad continentiam, ut dixi, et alias postquam semel matrimonium consummatum est, per subsequentes actus conjugales non additur novum impedimentum ad votum implendum, et ideo jam ex nullo capite voto contrarii sunt. Manebit ergo tunc votum illud obligans solum ad ingressum religionis post mortem conjugis, vel ex consensu ipsius, eodem modo quo de voto postea factum dictum est.

7. *Difficultas duplex.* — Solum potest hic dubitari, cum tempus, concessum conjugi post matrimonium ratum ad ingrediendam religionem, sit limitatum in jure, scilicet, duorum mensium, si illud tempus jam transactum sit sive per impotentiam, sive per negligen-

tiam, an postea etiam peccet quis consummando matrimonium. In quo imprimis certum est petendo peccare, quia semper tenetur, quantum est ex se, conservare se aptum ad ingressum religionis, et non ponere novum impedimentum. Quapropter si, non obstante lapsu temporis, alter conjux non petat jus suum, tenetur alius, qui votum habet, ingredi religionem cum primum possit, neque oporteret positivum, ut sic dicam, ab altero conjuge petere consensum, sed satis erit ipsum non contradicere, quia cum reipsa nondum facti sint una caro, si de facto alter profiteatur, solvetur sine dubio vinculum matrimonii, juxta c. 2, cum similibus, de Convers. conjugat. Alioqui vero dum alter non exigit jus suum, alter non peccat continentiam servando, nec ingrediendo religionem, etiamsi votum non habeat; ergo si habeat, jam non solum licebit, sed tenebitur, quamdiu alter non repugnat.

8. *Si post transactos duos menses, statim alter conjux petiit debitum, tenetur reddere.* — Difficultas vero est, an, si statim post transactos duos menses, alter petat jus suum, ita ut nolit ullam amplius expectare dilationem, possit alter, vel etiam teneatur reddere debitum, aut potius statim ingredi religionem. Sane videtur debere reddere debitum, nec jam peccare consummando matrimonium, sive peccando, sive ex justa causa votum suum implere distulerit, quia jam alter exigit jus suum pro eo tempore pro quo illi debitum est; ergo alter non potest juste negare occasione voti, quod non obligat cum injuria proximi. Et quidem si is, qui votum habet, non potest, statim ac alter petit debitum, habitum religionis suscipere, quacumque occasione impediatur, existimo teneri ad reddendum debitum propter rationem factam, et quia non sine causa tempus illud jure præscriptum est. Item si post expletum tempus duorum mensium non semel tantum, sed iterum ac sæpius alter petiit debitum suum, alius vero procrastinando differat, sine dubio graviter peccat, et consummare matrimonium tenetur, etiamsi jam non habeat aliud impedimentum religionis, quia hoc sufficit, et excusat illum a novo peccato, etiamsi forte peccaverit constituendo se in eo statu, in quo jam non potest libere religionem ingredi.

9. *Si post transactos duos menses conjux non petiit debitum per multum tempus, licet postea petat, tenetur ingredi religionem, et non consummare matrimonium.* — At vero si post transactum tempus a jure definitum alter nun-

quam petiit debitum, atque ita multo tempore in eo statu permaneat, quamvis postea incipiat debitum exigere, non videtur alter obligandus, ut primæ petitioni statim consentiat, et consummet matrimonium, sed, si potest, debet potius statim ad religionem advolare, et votum suum implere; quia alter tacendo, et non petendo debitum, videtur facile consensisse, et cessisse juri suo, et ideo alius nondum cœpit esse in mora, et ideo adhuc potest implere votum suum. Verum est tamen considerandas esse morales circumstantias, ratione quarum intelligi posset eum, qui expectat, tacite petere jus suum, et involuntarie pati moras illas, licet fortasse, propter verecundiam, aut reverentialem timorem, vel alios similes respectus, non audeat explicite postulare; quapropter in hujusmodi casu sæpe est necessarium prudentis viri judicium ad discernendum in particulari, quando ille, qui habet tale votum, ita incipiat esse in mora respectu alterius conjugis, ut jam non liceat illi religionem ingredi altero invito, et cogendo illum ad integrum probationis annum denuo expectandum.

10. Dices: ergo in eo casu, quando ad eum statum jam perventum est, poterit is, qui habet votum, aggredi consummationem matrimonii, petendo illud. Patet consequentia ex dictis, quia per se non tenetur ad continentiam ex vi talis voti, nec etiam in eo casu jam tenetur propter vitandum impedimentum religiosi status, quia jam ipse est impeditus ne possit ingredi in vita uxoris; de consensu autem ejus etiam post copulam ingredi poterat. Respondetur, negando consequentiam, quia etiam in eo casu copula est novum impedimentum, quod proinde ipse vitare tenetur, quantum in ipso est. Patet, tum quia quamdiu matrimonium non est consummatum, semper est dissolubile per professionem religionis, quacumque ratione valide fiat; si autem consummetur, vinculum dissolvi non poterit, quantumvis uterque in professione consentiat; tum etiam quia ex hoc sequitur, ut si matrimonium consummetur; alter multo difficilior daturus sit consensum suum, cum oporteat ipsum etiam perpetuam castitatem profiteri. Semper ergo augetur plurimum ex prima copula impedimentum religiosi status, et ideo non licet habenti votum illam petere, etiam in eo casu; licebit tamen reddere, quando ad illas temporis angustias devenit fuerit; et ita est assertio posita quoad hanc partem limitanda.

11. *Tertia conclusio: votum religionis fac-*

tum post sponsalia de futuro etiam jurata, obligat, et dissolvit sponsalia. — Dico tertio: si votum religionis fiat post sponsalia de futuro, etiam jurata, obligat ad ingressum religionis, et consequenter ipsa sponsalia dissolvit; ita Navar., in Sum., c. 22, n. 27, casu 40; Ludov. Lopez, 2 p., Inst. de Matr., cap. 38; Henriquez, lib. 11 de Matr., c. 14, n. 4; Sanchez, lib. 1 de Matr., disp. 46, n. 2; Lessius, lib. 2, c. 41, dubit. 6, n. 54, et alii communiter. Hæc assertio eodem modo explicanda, quo similem de voto simplici castitatis infra ostendemus; est enim eadem utriusque voti ratio, et major quodammodo de hoc voto religionis, quia directe tendit ad altiore perfectionis statum, quem impedire non debent sponsalia de futuro. Unde confirmatur, nam matrimonium etiam de præsentis, nondum consummatum, non impedit vim et obligationem hujus voti, etiamsi post ipsum matrimonium fiat, ut ex præcedenti assertione patet; ergo multo minus impediunt sponsalia de futuro, etiamsi jurata sint.

12. *Insistentia allata solvitur.* — Dices, juramentum posse impleri simul cum voto, contrahendo nimirum prius matrimonium, et postea ante consummationem ingrediendo religionem. Respondetur imprimis hoc non esse contra assertionem, quia inde non probatur hoc votum non esse validum, aut non obligare ad ingressum religionis, sed ad summum non obligare ad non contrahendum matrimonium cum intentione non consummandi. Quod per se loquendo verum est, secluso omni periculo morali consummandi, sicut infra etiam dicemus de voto simplici castitatis, ubi id latius explicabimus. Dico vero ulterius id non esse necessarium ratione juramenti, imo nec regulariter consulendum. Ratio prioris partis est, quia juramentum illud promissorium conditionem includit melioris frugis, et ideo si solum religionis causa non impletur promissio, non violatur juramentum, in quo excepta fuit illa conditio. Sic enim dicunt jura, non esse transgressorem juramenti, qui in melius illud commutat, c. *Pervenit*, de Jurejurand., c. *Scripturæ*, de Voto. Ratio vero posterioris partis est, quia aut regulariter vix potest vitari periculum, aut saltem consultius est, tam propter proprium bonum spirituale, quam propter aliquem honorem alterius conjugis, statim ad religionem transire sine interventu vinculi matrimonii.

13. Huic vero posteriori parti repugnare videtur c. *Commissum*, de Sponsal., ubi in si-

mili casu dicitur, *tutius esse religione juramenti servata prius contrahere, et postea si elegerit ad religionem migrare.* Respondetur tamen primo cum glossa ibi, eum, qui sponsalia juraverat, in casu illius textus non habuisse votum religionis, sed mera et spontanea voluntate ad illam aspirasse, quod non obscure indicat verbum illud *si elegerit*; et ideo non est similis ille casus, quia ibi in contrahendo nullum erat periculum peccati, sicut esse potest in eo qui habet votum; et quamvis in priori esse possit tale periculum, ne illa occasione impediretur status majoris perfectionis, tamen propter reverentiam juramenti voluit Pontifex non esse habendam rationem hujus periculi. Secundo respondetur, illud dici tutius non per se, et in conscientia, nam revera etiam secluso voto est in conscientia tutissimum, et ab omni culpa liberum immediate transire ad religionem, ut etiam glossa et interpretes ibi fatentur, et ratio proxime facta convincit. Sed respectu hominum, et fortasse ad vitandum aliquod scandalum, illud dicitur esse tutius, et tunc etiam ego addendam putarem illam limitationem, scilicet, si absque periculo impedimenti perfectionis status fieri possit. Sed de expositione hujus capituli late egimus lib. 2 de Juramento, cap. tertio, numero secundo.

14. *Notandum in hoc puncto.* — Ex dictis constat ultima assertionis pars, scilicet, sponsalia de futuro per subsequens votum religionis dirimi, quia comparatione illius non obligant. Est autem advertendum, si contingat eum, qui tale votum emisit, implere illud ingrediendo et probando religionem, non tamen profitendo, adhuc teneri ad implendam promissionem sponsaliorum, si alter sponsus velit, quia jam tunc potest sine transgressione voti, qua sublata, non est unde prior promissio vim suam amiserit. Item, quia conditio subintellecta in tali promissione non fuit ita consummata, ut sufficeret impedire vim sponsaliorum, in quo tantum sensu subintelligenda fuit, quia ad bonum et perfectionem animæ non est in alio sensu necessaria. Quocirca, quamdiu votum hoc non consummat, ut sic dicam, per solemnem professionem, suspendit potius quam extinguit sponsaliorum obligationem; vel etiam dici potest votum hoc simul quidem manere cum vinculo sponsaliorum; tamen quamdiu durat et impleri potest, ejus obligationem majorem esse; si tamen illud iterum extinguatur vel impleatur, persona adhuc manente apta ad matrimonium, spon-

salia incipiunt sine impedimento suam obligationem exercere. Et hinc etiam est, ut persona, quæ post sponsalia religionis votum emisit, si sit in mora, possit ad petitionem alterius partis per judicem compelli, ut vel religionem intret, vel, si juste impeditus est, promissionem sponsaliorum impleat; nam cum sponsalia non sint omnino extincta, sed solum vincantur a voto religionis, si hoc non prodit in actum, illa retinet suam vim.

15. *Quarta conclusio: votum religionis factum ante omnia sponsalia obligat ad non contrahendum, neque etiam promittendum matrimonium.* — *Limitatur.* — Dico quarto: si votum hoc fiat ante omnia sponsalia, tam de præsentis quam de futuro, obligat per se ad non contrahendum matrimonium, neque etiam promittendum. Hoc constat, quia omnis contractus, vel promissio contraria tali voto illicita est; hujusmodi autem est matrimonium, et promissio ejus; et ideo in c. *Rursus*, Qui cler. vel vovent., juramentum ducendi uxorem post votum castitatis temerarium dicitur, et non obligare; idem autem est de voto religionis; hoc autem procedit, ut ratio facta ostendit, quando sponsalia fiunt modo repugnante tali voto, nam si fierent sub hac ratione: Si non potero professionem emittere, aut si alia via licita obligatio hujus voti ablata fuerit, ac denique si fiat sub conditione non consummandi matrimonium, et absque periculo, in his casibus nulla erit violatio voti, ut ex dictis patet, et promissio facta obligabit sub conditione posita, quia honesta est. Atque tota hæc doctrina in hoc capite data communis est apud auctores citatos capite præcedenti, et alios in materia de sponsalibus et matrimonio, et adeo clara, ut in eis referendis immorari necesse non fuerit.

CAPUT VI.

UTRUM HOC VOTUM ASSUMENDI STATUM RELIGIOSUM, PER PROPRIAM IRRIGATIONEM CESSARE SEU EXTINGUI POSSIT.

1. *Votum potest cessare tribus modis.* — Tribus modis posse aliquod votum, ac ejus obligationem cessare, per irritationem, scilicet, dispensationem et commutationem, diximus tomo præcedenti, tractatu de Voto. An vero hoc votum religionis totidem modis cessare possit, hic specialiter est examinandum, propter illius specialem rationem et reservationem. Quod attinet ad irritationem, solum oc-